

Jaarverslag Stichting Brabantse Bronnen 2012

Algemeen

De Stichting Brabantse Bronnen is notarieel opgericht op 22 januari 2009 en gevestigd te Boxtel. De stichting heeft ten doel het bevorderen van de kennis van de cultuurgeschiedenis van Brabant en het versterken van de culturele identiteit van (Noord-)Brabant en zijn regio's. De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door de digitale ontsluiting van Brabants bronnenmateriaal in samenwerking met relevante partners, en door het uitvoeren en doen uitvoeren van educatieve projecten en voorlichting. Het bestuur bestond in 2012 uit prof. dr. A.J.A. Bijsterveld (voorzitter), drs. A. de Beer (secretaris), de heer G. van den Oetelaar (penningmeester), drs. J. Reijrink (afgetreden 2012), drs. V. Roelvink (secretaris, afgetreden 2012), dr. J.G.M. Sanders (lid) en mr. R. Severijns (lid). Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zes keer. Het inhoudelijk toezicht op de digitale bronnenuitgave is toevertrouwd aan de begeleidingscommissie, bestaande uit prof. dr. A.J.A. Bijsterveld (voorzitter), dr. E.C. Dijkhof (Huygens ING), mw. dr. G.F. van der Ree-Scholten en dr. J.G.M. Sanders. In dit verslagjaar werd een projectgroep opgericht voor de vertalingen van West-Brabantse oorkonden, gefinancierd door de Mastboom-Brosens Stichting. Deze projectgroep bestaat uit dr. G. Van Synghel, voorzitter, drs. Yolande Kortlever, stadshistoricus van Bergen op Zoom bij Het Markiezenhof Historisch Centrum Bergen op Zoom, drs. Joss Hopstaken, teamleider bij het Gemeentearchief en -museum Roosendaal, en drs. Frans Gooskens, voorzitter van de redactiecommissie van 'De Oranjeboom', Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Stad en Land van Breda. De projectgroep vergaderde tweemaal.

Subsidies

In het verslagjaar werden subsidies en ondersteuning ontvangen van de Provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch, Streekraad Het Groene Woud en De Meierij (Leader) te Liempde, het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis te Den Haag, de Mastboom-Brosens Stichting, Stichting DELA Fonds, Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch, de Stichting Erfgoed Brabant, het Streekarchief Land van Heusden en Altena te Heusden en de Stichting Cubiss te Tilburg.

Personeel

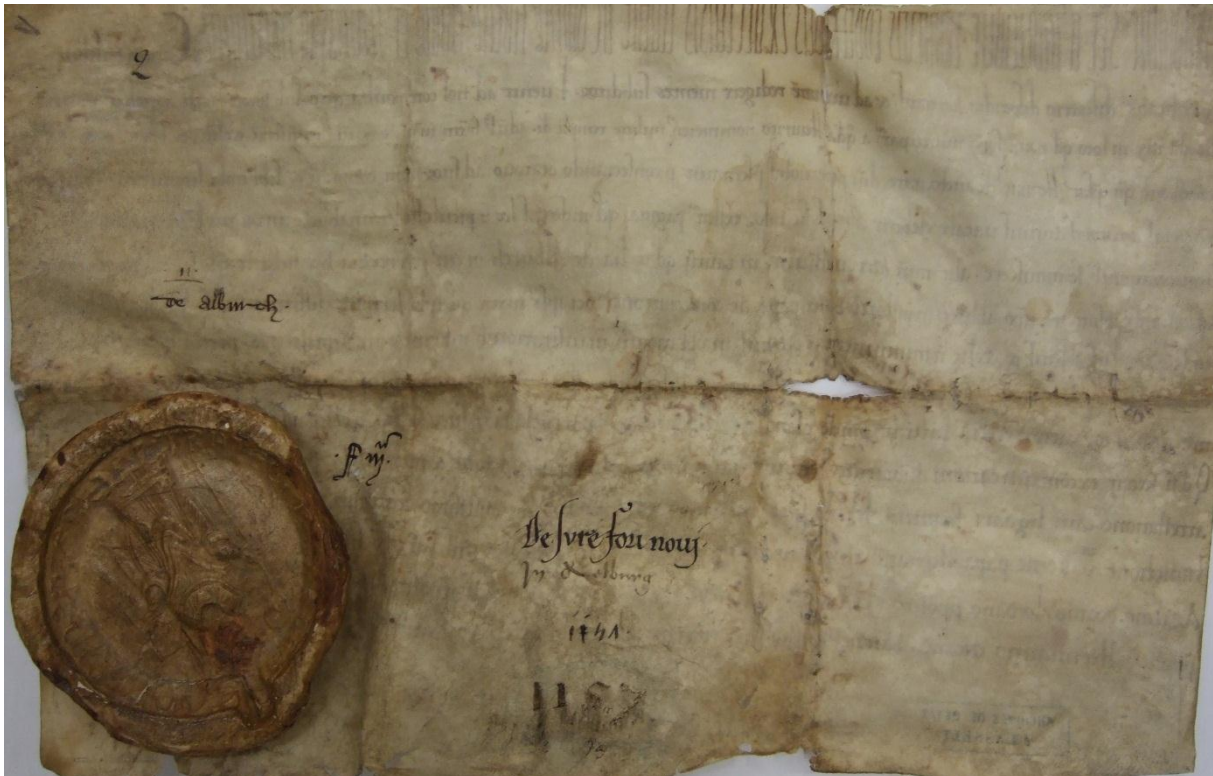
In 2012 was mw. dr. G.A.M. Van Synghel werkzaam voor de Stichting Brabantse Bronnen op basis van detachering door het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (KNAW). Mw. Van Synghel voert zelfstandig onderzoek uit met het oog op het uitgeven van een corpus

van circa 750 middeleeuwse oorkonden, die zich bevinden in 21 binnenlandse en 30 buitenlandse archieven. Doel is een volledige transcriptie, diplomatische analyse en beschrijving, en publicatie van de teksten op de website www.donb.nl. Daarnaast is zij projectmanager van de Stichting en geeft zij zowel inhoudelijk als procesmatig leiding, zorgt voor additionele financiering, formuleert projecten voor verschillende doelgroepen en geeft leiding aan projectteams die de educatieve programma's uitwerken. Tevens is zij projectleider en uitvoerder van het nieuwe vertaalproject, gefinancierd door de Mastboom-Brosens Stichting.

Werkzaamheden

1. Digitale ontsluiting

- In 2012 heeft Geertrui Van Synghel 63 oorkonden bewerkt en op de website van het *Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant (DONB)* gepubliceerd. Ook de indices van persoons- en plaatsnamen van deze oorkonden zijn per oorkonde toegevoegd.

Achterzijde van een oorkonde van Godfried, bisschop van Utrecht, die een geschil beslecht tussen een tempelier en de abt van Sint-Truiden over een gebedshuis te Aalburg (Hasselt, RA, toegangsnr. 715, archief abdij van Sint-Truiden, inv. nr. 65). Voor de uitgave, zie <http://www.donb.nl/database/weergave/oorkonde/11570923na11561224uitgaveDONB2012>

- Met subsidie van de Mastboom-Brosens Stichting is een vertaalproject opgestart. Door de projectgroep is samen met de heemkundekringen en historische verenigingen een selectie gemaakt uit de gedrukte oorkonden van het tweede deel van het Oorkondenboek van Noord-Brabant. Van de vijftig geselecteerde oorkonden zijn twintig vertalingen gepubliceerd door

Geertrui Van Synghel op de website van het *Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant*, zie <http://www.donb.nl/database/vertalingen>.

In totaal bevat de database van het *DONB* nu, inclusief vertalingen, 249 Noord-Brabantse oorkonden, met afbeeldingen.

- In 2012 is de database van het *Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant* online raadpleegbaar gemaakt via de website van Thuis in Brabant, zie <http://www.thuisinbrabant.nl/collecties/donb> en als voorbeeld <http://www.thuisinbrabant.nl/object/donb/nr.%201257.06.21>

- Er is diplomatisch-paleografisch onderzoek verricht door Geertrui Van Synghel naar de aanwezigheid van middeleeuwse schrijfcentra in de steden Heusden en Grave (dertiende eeuw) ten behoeve van de uitgave van de stedelijke oorkonden. De resultaten zullen worden gepubliceerd in een bundel met de vier publiekslezingen over oorkonden (gehouden in 2011). Aan deze bundel wordt nog een artikel toegevoegd van dr. H. van Engen over Heusden.

Educatief programma

- De cursus 'Oorkonden als bron voor de regionale geschiedbeoefening', in 2011 gegeven door dr. H. van Engen, hoofd van het Streekarchief Land van Heusden en Altena, over uiteenlopende aspecten zoals het schrift, rechtshandelingen, de overlevering van oorkonden, de totstandkoming, de schrijfstof, zegels en uitgaven, is in 2012 door hem omgewerkt tot een lespakket over de Noord-Brabantse oorkonden (ter perse bij Pictures Publishers).

- De werkgroep van heemkundigen, opgericht voor het transcriberen van oorkonden uit het Streekarchief Land van Heusden en Altena ten behoeve van een digitale charterbank, is aan het werk. De definitieve opdracht voor het bouwen van de charterbank is in 2012 verstrekt aan Picturae. Deze wordt in het tweede kwartaal van 2013 opgeleverd en in gebruik genomen.

- Op zaterdag 3 maart 2012 vond te Schijndel de prijsuitreiking plaats van de paleografiewedstrijd van de Stichting Brabantse Bronnen tijdens de eindpresentatie van nieuwe toepassingen van perkament door de studenten van de Design Academy Eindhoven, zie <http://www.donb.nl/nieuws/winnaars-paleografiewedstrijd-digitaal-oorkondenboek-van-noord-brabant>.

- Op 7 december 2012 zijn zes landschapsbanken met bijbehorende informatiepanelen onthuld in Schijndel door W. Thuis, voorzitter van Raad van Toewijzing Stichting DELA Fonds, en Bart Claassen, wethouder van Schijndel.

Onthulling van de bank Lutteleijnde te Schijndel

Bank Lutteleijnde met informatiepaneel

- Op 14 december 2012 zijn vier landschapsbanken met bijbehorende informatiepanelen onthuld in Liempde door M. Meijs, secretaris het Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, en Peter van de Wiel, wethouder van Boxtel.

De locatie van de negen banken is met hulp van de plaatselijke heemkundekringen geselecteerd. Het historisch onderzoek naar middeleeuwse toponiemen in Schijndel en Liempde voor de informatiepanelen is verricht door H. Beijers en Geertrui Van Synghel.

Onthulling van de bank Lyemderwaut te Liempde

LYEMDERWAUT

De oudste vermelding van Liempde, 'seu palos illorum de Lyemde', dateert uit 1309. Varianten uit 1311 zijn 'Limde' en 'Lint'. De naamsverklaring is niet eenvoudig. Het merendeel van de naamkundigen denkt aan een verwijzing van 'liem of leem' en legt een relatie met de bodemgesteldheid. 'Lyemde' keert in 1368 terug in 'Lyemder gheweilde', en in 1391 in 'Lyemderwaut'. Dit gebied is gelegen tussen de drie 'gemeijnten' van Sint-Oedenrode, Oirschot en Liempde. 'Waut' is een woud of oerbos, het begrip 'gheweilde' gaat in de richting van macht en soevereiniteit of afgesloten wildernis of jachtterrein. De oude veld- of gehuchtnamen met 'hout' en 'woud' voeren terug naar een oude landschappelijke situatie. Liempde staat bekend als een uitgesproken houtdorp met uitgestrekte en dichte eiken- en haagbeukbossen. Tussen de tiende en twaalfde eeuw vond op grote schaal ontbossing plaats, onder meer ten behoeve van de uitbreiding van landbouwgronden. De houtteelt en klompenindustrie bleef eeuwenlang een bron van inkomsten.

Deze bank is geschonken door het Cultuurfonds BNG Bank, 2012

Informatiepaneel bij de bank Lyemderwaut

Aandacht in de pers

Persberichten en artikelen in het Brabants Dagblad en de huis- en huisbladen in het kader van de onthulling van de landschapsbanken in Liempde en Schijndel.

Brabants Dagblad, 7 december 2012

- Verslag van de prijsuitreiking van de paleografiewedstrijd tijdens de Eindpresentatie toepassing perkament, zie http://www.tvschijndel.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=14944&Itemid=44
- Interview door Ger van den Oetelaar bij Lokale Omroep Schijndel over het bankenproject.
- Onthulling van de landschapsbanken op www.hetgroenewoud.com
- http://www.tvschijndel.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=17733&Itemid=44
- <http://www.bng.nl/smartsite.shtml?id=52417>
- <http://www.kartuizerklooster.nl/nieuws/1214/landschapsbanken-maken-geschiedenis-zichtbaar-in-het-landschap.html>

<http://www.oirschot.nl/index.php?simaction=content&mediumid=19&pagid=1273&stukid=54691&fontgroot=true>
http://www.mooiboxtel.nl/nieuws/algemeen_nieuws/42086/landschapsbank_leynderwaut_in_gebruik_genomen

Lezingen

Geertrui Van Synghel, 'Het Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant en Limburg'. Lezing ter gelegenheid van het 40-jarig ambtsjubileum van dr. Gerard Venner, Maastricht, Regionaal Historisch Centrum Limburg, 7 september 2012.

Geertrui Van Synghel, 'Digitale edities van oorkonden en het onderzoek naar stedelijke schrijfcentra in de Nederlanden'. Gastcollege voor de masterstudenten Oorkondenleer aan de Universiteit Gent, 20 november 2012.

Publicaties 2012

Geertrui Van Synghel, <http://www.donb.nl/database/weergave> (2012).

Geertrui Van Synghel, <http://www.donb.nl/database/vertalingen> (2012).

Geertrui Van Synghel, 'Via een oude oorkonde naar Hollywood', *In Brabant* nr. 2 (april 2012) 8-9.

Geertrui Van Synghel, 'Een nieuwe Bossche oorkonde', *In Brabant* nr. 2 (april 2012) 13.

Kim van der Meulen, 'Archiefbezoek is meer dan een geschiedenisles', *Cultuurplein Magazine* 4 (mei 2012) 4-7.

Geertrui Van Synghel, 'Van ondoorgrondelijke Latijnse oorkonden naar begrijpelijke Nederlandse teksten', *In Brabant* nr. 5 (oktober 2012) 8-9.

Astrid de Beer, 'Middelieuwse toponiemen in het Schijndelse en Liempdse landschap', *In Brabant* nr. 6 (december 2012) 16-17.

Verwerkte archieffondsen

Eindhoven, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, rechterlijk archief Eindhoven

's-Hertogenbosch, Brabants Historisch Informatie Centrum, archief van Philips en Rogier van Leefdael

's-Hertogenbosch, Stadsarchief, rechterlijk archief van 's-Hertogenbosch

Maastricht, Regionaal Historisch Centrum Limburg, archief abdij van Thorn

Utrecht, Het Utrechts Archief, archief van de bisschoppen van Utrecht

Hasselt, Rijksarchief, archief van de abdij van Sint-Truiden

Hasselt, Rijksarchief, archief van het kapittel van Kortessem

Hasselt, Rijksarchief, archief van Grevenbroek

Samenwerking

In 2012 is samengewerkt met de Leerstoel Cultuur in Brabant van Tilburg University, het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis te Den Haag, Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch, Stichting Erfgoed Brabant te 's-Hertogenbosch, Streekraad Het Groene Woud en de Meierij, Stichting Cubiss te Tilburg, Brabantse Netwerk Bibliotheek, het Streekarchief Land van Heusden en Altena, de Stichting Kartuizerklooster Sinte Sophia van Constantinopel, Mastboom-Brosens Stichting, Stichting Dela Fonds, Cultuurfonds Bank Nederlandse Gemeenten en Ankie Hak Stichting.

Namens het bestuur van de Stichting Brabantse Bronnen,

dr. Geertrui Van Synghel
Projectmanager Stichting Brabantse Bronnen

Provincie Noord-Brabant

erfgoed
brabant

DE MASTBOOM BROSENS
Stichting

CULTUURFONDS

stichting **DELA** fonds
met elkaar voor een ander

Streekarchief Land van Heusden en Altena

Stichting Kartuizerklooster
Sinte Sophia van Constantinopel